

Case til kapitel 6

Et barn kan udviklingspsykologisk gå i stykker – udviklende øjeblikke kan “klinke skårene”

I følgende case, der handler om Caroline, kan du med fordel have fokus på, hvordan pædagogerne arbejder med at skabe udviklende øjeblikke for Caroline i hverdagen, og hvordan du selv ville skabe udviklende øjeblikke for Caroline på baggrund af udviklingsplanen til sidst i casen.

Caroline er 5 år og går i børnehave. Caroline blev adopteret fra Colombia, da hun var 2,5 år gammel. Hun er afleveret få måneder gammel på børnehjem indtil overdragelsen til adoptivforældrene. Adoptivforældrene har haft 1,5 års ”barsel” med hende efter hjemkomsten til Danmark. Hun starter derfor i børnehaven som 4-årig. Forældrene har kørt hende langsomt ind i børnehaven og har været meget opmærksomme op, at den trykke tilknytning til dem skulle videregives til én pædagog af gangen. Hun har nu været i børnehaven i 1 år.

Det kræver en stor indsats af adoptivforældre og pædagoger at samarbejde om at skabe udviklende øjeblikke i alle selvrelateringsdomæner i hverdagen.

Kropsligt selv:

I Carolines kropslige selv er både motorik, sanseintegration og arousalregulering nu alderssvarende. Der er arbejdet med motorik i forhold til hendes interesse for tegning, rytme og dans m.m., og der er skabt mange udviklende øjeblikke i forbindelse med sanseoplevelser. Et adoptivbarn har ofte måtte skifte alle kendte sansepåvirkninger ud ved ankomsten til Danmark. Duften af alt i Colombia var anderledes end i Danmark. Smagen af meget var også anderledes. Lydene og musikken var også anderledes. Det, hun ser på, ja, bare det, hun ser, når hun lukker øjnene op om morgenen, var anderledes. Ting, tøj og menneskene mærkes nok også anderledes. Det flotte arbejde med motorik og sanseintegration fortsætter naturligvis i udviklingsplanen. Hun har fortsat svært ved at mærke smerte og kan virke frygtløs, hvilket ofte er et symptom på, at barnet ikke er blevet pustet på og trøstet ved smerte. Derfor griber pædagogerne udviklende øjeblikke omhandlende smerteregulering og benævner og spejler relevant, når hun eksempelvis har slået sit knæ, så det bløder eller skåret en rift i fingeren på et stykke papir osv. De tilbyder pust, trøst og plaster, også selv om Caroline selv er hurtigt videre.

Kerneselv:

De fire selvkonstanter i kerneselvet er udfordret, hvilket er helt naturligt (Carolines baggrund taget i betragtning).

Selvhandlen er hun forsigtig med, hun kan virke overvejende passiv. På Colombianske børnehjem er det normalt, at børn bliver svøbt stramt, og dette udvikler naturligvis ikke deres selvhandlen. Ved ankomsten til Danmark indhenter Caroline dette gennem masser af undersøgende selvhandlen i hjemmet. Adoptivforældrene skaber mange udviklende øjeblikke for selvhandlen i hverdagen. Eksempelvis tænder og slukker Caroline ofte lyset via stikkontakten igen og igen, åbner vandhanen igen og igen og tømmer bogreolen igen og igen. Forældrene spejler hendes selvhandlen: ”Ja, det er dig, der slukker lyset – det er din hånd, der gør det. Hov, nu slukkede du igen” osv.

Børnehavens handleplan indeholder også at spejle og benævne, når Caroline selvhandler i hverdagen: ”Ja, det er dig, der dækker bordet, så vi alle kan spise – du sætter tallerkner på”, og ”ja, det er dig, der skubber gyngen” osv.

Selvfølelse har Caroline ikke mange ord for. Hendes palet af følelser virker ikke særlig bred. Derfor må der skabes udviklende øjeblikke om fornemmelsen af selvfølelse i hverdagen. Pædagogerne spejler hendes følelser: ”Du griner”, ”du smiler”, ”du græder”, ”du er vred” osv.

Selvsammenhæng er en anden af Carolines udfordringer. Fornemmelsen af, at jeg er mig i forskellige kontekster, er ofte en udfordring for adoptivbørn, da de jo har oplevet, at alt omkring dem skiftede ved adoptionen, og derfor kan de reagere kraftigt på skift, og det gør Caroline. Hvis børnehaven ikke følger hverdagens struktur, bliver hun enten passiv og usikker eller urolig og omkringfarende. Derfor skal alle undvigelser fra hverdagens struktur forvarsles. Eksempelvis hvis børnehaven skal på bondegårdstur, så finder pædagogerne billeder af turen sidste år frem og taler den igennem med Caroline. Nogle gange holder forældrene Caroline hjemme, hvis der er mange ture eller børnefødselsdage ud af huset på en uge. Caroline kan heller ikke lide at klæde sig ud eller spille rollespil. Fornemmelsen af selvsammenhæng: ”Jeg er mig, uanset hvad jeg laver, eller hvor jeg er” er ikke på plads. I handleplanen forvarsler pædagogerne alle afvigelser i strukturen og griber alle udviklende øjeblikke for udklædning og rollelege og leger gemmelege, hver gang muligheden byder sig.

Selvrytme er Caroline rigtig god til. Hun trives i struktur og forudsigelighed. Samspilssituationer har en begyndelse, et plot og en afslutning. Dette kalder Stern en RIG = repræsentationer af interaktioner, der er blevet generaliserede. Caroline elsker, når samspil har samme rytme. Hun er vild med ritualer og med at synge og lege det samme igen og igen.

I handleplanen fortsætter pædagogerne med at skabe struktur og udviklende øjeblikke i samspilssituationer med samme rytme. Eksempelvis er det vigtigt, at den pædagog, der aktuelt hjælper Caroline med eksempelvis toiletbesøg eller med at tage overtøj på, ikke går midt i det hele. Det er ikke så godt for Carolines udvikling, hvis pædagogen skal noget andet, og en anden tager over.

Med Caroline er det hensigtsmæssigt at samme pædagog bliver i hele samspilssituationen igennem begyndelse, plot og afslutning.

Dette er vigtigt for alle børn, men særligt for Caroline, da vi herved ”reparerer” hendes selvrytme i samspil, som formentlig er blevet brudt mange gange med skiftende personale på børnehjemmet.

Selvet med andre:

Caroline har på 1,5 år etableret en tryk tilknytning til hendes adoptivforældre, hvilket er rigtig flot. Ved adoptionen var Caroline ukritisk i kontakten, og det virkede som om, hun tog adoptivforældrene til sig med det samme. Hun kiggede sig dog ikke tilbage, når hun skulle undersøge, om der var ”fare på færde” i forskellige situationer. Hun gik selv. Eksempelvis kunne hun gå flere kilometer ved stranden helt uden at se sig tilbage efter dem, og selv om der kom store hunde løbende, gik hun upåvirket og frygtløs alene fremad.

Forældrene har gjort et stort stykke arbejde og vundet hendes tillid, således at hun i dag kigger sig tilbage og lader sig øjenbrynsregulere til ro eller uro. Denne trykke tilknytning har Caroline overført til de to pædagoger, der er fast på stuen i børnehaven. Derfor indgår det også i udviklingsplanen, at de er opmærksomme på at øjenbrynsregulere hende til ro eller uro, hvis hun kigger sig tilbage efter dem.

Udviklingsplanen indeholder også, at der arbejdes med udviklende øjeblikke i sociale samspil, der prioriterer mange gode en-til-en-samspil og gerne om noget fælles tredje, og at der tolkes sociale samspil for Caroline.

Sprogligt selv:

Caroline er meget interesseret i at lære sprog og nye ord, og derfor skaber pædagogerne udviklende øjeblikke om sprogindlæring via rim, remser og højtlesning – pegebøger for yngre børn bruges også. Der er meget almen viden at indhente, og derfor skabes der mange udviklende øjeblikke med lege, hvor børnene øver sig på fx læge- og tandlægebesøg, ”far, mor og børn”, butik osv.

Historisk og identitetsskabende selv:

Carolines adoptivforældre har lige fra begyndelsen benævnt hendes adoptionshistorie. De har også lavet en livshistoriebog.

En adoptionshistorie skal der passes på, det er en sårbar historie, og den skal ikke fortælles til andre end dem, der er meget tæt på barnet.

I udviklingsplanen skaber pædagogerne udviklende øjeblikke om Carolines livshistorie i børnehaven. De dokumenterer ved at tage billeder af Caroline og i stedet for at samle disse i en bog, barnet får, når det stopper i børnehaven, laver de løbende en bog om hendes tid i børnehaven.

Caroline er ved at lære sine præferencer at kende, altså hvad hun foretrækker frem for andet. Hun er eksempelvis ved at blive bevidst om, hvad hendes livretter og yndlingsfarve er. Pædagogerne griber udviklende øjeblikke for Carolines præferencer. De gør for eksempel opmærksom på, at: ”Nu vælger du lilla igen til tegningen, er det, fordi du bare er så glad for lilla?”. Eller: ”Jeg kan se, du har ærter med i madpakken igen. Er det, fordi du er en pige, der bare er vild med ærter?” osv.

Fornemmelsen for det historiske og identitetsskabende selv er vigtig for alle børn, men naturligvis er den særlig vigtig for adoptivbørn. De er blevet flyttet væk fra alt det, de kendte, og de er kommet til noget nyt, hvor de så at sige bygger sig selv op igen i en helt ny kontekst.

Caroline 5 år	Kropsligt selv Fin- og grov- motorik Sanseintegration Arousal- regulering	Kerneselv Selvhandling Selvfølelse Selvsammen- hæng Selvrytme	Selvet med andre Tilknytning Mentalisering 1+1>2	Sprogligt selv Ekspressivt Impressivt	Historisk og identitets- skabende selv Egen livshistorie Egne præferencer
Udviklings- områder	OK motorik OK sult/mæthed OK kulde/varme OK sanseinte- gration OK arousal- regulering Obs. mærker ikke smerte	Obs. selvhandlen Obs. selvfølelser Obs. selv- sammenhæng OK selvrytme	Tryk tilknytning etableret til adoptivforældre og overføres i børnehaven Begyndende mentalisering 1+1 er mere end 2	Godt sprog Manglende ord- forråd og almen viden Meget god hukommelse	Bevidst om egen livshistorie. Kender yndlings- farve, -musik, -livret osv.
Hvordan skabes udviklingen	Støtte hendes glæde ved tegning og at bruge kroppen rytmisk, især til dans Fortsætte god sanseintegration Afstemme smerte passende via spejling, puste, trøste og gerne stigning i plasterforbrug	Benævne og tydeliggøre hendes selv- handlen Fortsætte med at spejle følelser Lege gemmeleg i alle afskygninger Fortsætte struk- tur og ritualer og bliv stabil i samspil fra start til slut	Fortsætte med at vise og benævne at adoptivforæl- drene altid vil være der, og at I vil være der i de år, hun er i børnehaven, (hvis det er tilfældet) Være opmærk- som, når hun kigger sig tilknytnings- mæssigt tilbage og øjenbryns- reguler tilbage Fortsætte social- tolkning Fortsætte med mange gode oplevelser om det fælles tredje	Støtte op om hendes interesse i at lære Fortsætte med at øve rim og remser, læse højt og sætte ord på ting og almene situationer som f.eks. lægebesøg og indkøb m.m.	Dokumentation af livshistorien i børnehaven Adoptivforældre laver en livs- historiebog Bogen kan måske medbringes og vises til en tæt tilknyttet pædagog og et par gode veninder i børne- haven Fortsat at frem- elske egne præferencer

Arbejdsspørgsmål til casen:

1. Med udgangspunkt i casen og ovenstående udviklingsoversigt er der da nogen pædagogiske opmærksomheder, der er vigtigere end andre, hvad angår Carolines situation? Hvis ja – hvorfor?
2. Har du forslag til andre opmærksomheder, man kunne have, som ikke fremgår? Hvorfor?
3. Hvilke udviklende øjeblikke kunne man skabe, som også involverede andre børn? Og er det en god ide?
4. Hvordan ville du sikre det gode samarbejde om udviklende øjeblikke med adoptivforældrene – også hvis det ikke lige går helt som forventet med Caroline?